١٢٧٧–ԸՍ ՄԱՋԱՆ–١٢–ԱՎԱԹՈՒՐԴԱ

ԱՎԱԳԻԱՆԿԱ–23–ՄԱՐՏ–1861

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ–ՍԷՆԷ ՆՈՒՄԷՐՈ–389–ՃՈՒՄԱԱ ԷՐԹԷՍԻ–11–ՄԱՐԹ–1861

ՄԷՃՄՈՒԱՂԸ

ՀԱՅԱՏԻՍ

Իշխաս Մէճմուաղը Հայաստան, հէր հաֆթա ճուտա Էրթէսի կիւնէրի տաղթրլաճագ տէր։

Սէնէսի բէշին օլարագ, Գայիմէ	150	ղուրուշ։
Ալթը այլդը քէզալիք	„	80	„
Իւչ այլդը քէզալիք	„	40	„
Վէ պիր նուսխասը		3 ½

Տաշքաբար իշխան պէհէր նուսխասնա փոսթախանէ նիզամը մուճիպինճէ իւճրէթ ալճնաճաղը խատէթէն պէյան օրէնուբ։

Իլանտրին պէհէր սրտոսը պիր տէֆթաղէ 3 ղրշ.
Իքի տէֆթա իշխան պէհէր տէֆթարնա . . 2 „
Իւչ տէֆթա իշխան պէհէր տէֆթարնա . . 1½ „
Իւչ տէֆթասան վիստէ օրան, վէ ղայէթ ուզուն իլանթի իշխան այլրճա բաղարլըգ օրէնուբ։
Տաշրատան կէլէն մէքթուպ վէ իլանտրին բոսթա ժէտարիֆիէլի, կէծտէքէնէլին իւղէրինէ օլուռ զուպ մահալակ պէյան օրէնուբ։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԷԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ՆԱՖՈՒԱՅԸ ՍԱՅՍԻՐԻՅԷ ՄՈՒՍԹԱԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 11 ՄԱՐԹ

Պօրսա Ռէնէղաֆը վէ այը Ռէնէղաֆլար։

Թէօրէնօ. 14 մարտ.

Վիդթօր Էմմանուէլ, Իթալիա գրալը իւնվանը վէրիլմէսի թէբլիֆինի տէբուլթաթլար գամարա. ը էքսէրսէթը ալա իլէ գապուլ էթմիշ տիր։

Լ օնդրա. 17 մարտ.

Գրաֆիչա հաղրէթլէրինին վարտէրի. Տիշէս տը Քէնթ ճէնտարմէրի պու տէֆա 74 հաշնատա օ. ղարագ վէֆատ էթմիշ տիր։

Մարսիլիա. 15 մարտ.

Մէսանա գալէսի, պիրա գավ թէպիմ օրմուշ տուր։ Սիրէս իւղէրինէ չէքիլէն բօլշէվիքլէրի քէմֆիֆէսի Գրէթի Լենոր-Մրէէ ատանդզնատան քէսմիլէն էտա օրէնմուշ տուր։

Ֆրանսա պանդոսը ոգոնթօյու եիւզաէ ալթը. յա էնտիրմիշ տիր։

Մարսիլիա. 16 մարտ.

Պուղտայ 39. վէ էէնի մալ կէլմիշ. իրէք վէ գօրա էսկի հալինտէ։ Սիսամ 62. 50։ Զէյթին էսալը. 75։

Գամպիս. 24. 92½. Ֆօնտս. 68. 55. Գոնսոլիտէ. 92. 38.

Լ օնդրա. 18 մարտ.

Օսմանլը իսթիգրազը 74 ½. էէնիսի 54. Գոնսոլիտէ. 92 ¼. պուղտայ. 56.3. գանվէ 51. շէքէր 33. բօլիթիգա հավասիլէրի. սուլա մէյէալ։

Ռէրէօպոլ. 18 մարտ.

Բուխարա Սէրբ թապիր օլանան էէսիրլէրին սէրպէսթիյէթինէ սայը սատը էմրը Իմբէրատորի իլան վէ գրատթ օրէնմուշ տուր։

Սոն խապէրլէրէ նազարէն, Ֆրանսը ազքէրինին ազաֆրանկա հարիրանը պէշինէ գատար պէրկէսթիւշտատա գալմասը շիմտիքի գարարատան պուլունմուշ տուր։

Գ. Տ. Օ.

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԵՃՆԵՊԻՅԵ

ԼԵՀ։ Լ էհլիլէրին Բուսիա Իմբէրատորունա թագտիմ իթիքլէրի արզ իւ մահսէրտէ եիրմի պին իմզա օլուպ, Լ էհ գայիմմագամը ճէնէրալ Իրէնա Կօրչագօֆ պուննու պիզզաթ ալզպ Իմբէրատորա կէօթիւրէճէք. միշ. հէր քէսին մէմուլի պու տուր քի, Իմբէրատոր Թէրատֆինատան Լ էհ. լիլէրէ, քէնտի միլէթլիքլէրինէ տա. յիր պէյիւք միւսաատէլէր օլաճագ տը, վէ Իմբէրատորուն պիր պիրա. տէրի տախի Վարշավայա կէլէճէք կիպի գլյաս օլուռնուբ։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԻԹԷՆԵՎԻԷ

Բումէլի օրտույու Հիմայունու միւշիր գայիմմագամը տէվլէթլու Աղոի բաշա հաղրէթլէրինէ, թէպ. ալէն պիրինճի, վէ ֆէրիգ սաատէթ. լու Սալնի բաշա հաղրէթլէրինէ տա. խի իքինճի, վէ սուտուրու իւղղամ. ատէն սէմահէթլու Էյֆէթ էֆէնտի, վէ տարը շուրայը ազքէրի միւֆթիսի սէմահէթլու Թէվֆիտ էֆէնտի հաղ. րաթընա թէպիրլէն իքինճի, վէ Մեհանգօլ փայէլիւլէրինէ ֆաղիլէթ. լու Ահմէտ Նազիֆ վէ Ահմէտ Մէշիտ էֆէնտիլէր հաղրաթընա տախի միւ. ճէտատէտէն իւչիւնճիւ, վէ շէհա. մէթլու Իրան Շահը հաղրէթլէրինին խրատէթի մահսուսէսինատէ օլան բա. շա խան, վէ Միրզա Հիւսէյին իլէ Լահնա խանէ իքինճի, վէ հաճի Միւհսին խանէ իւչիւնճիւ, վէ Նա. զըր աղայէ տէօրթիւնճիւ, վէ սէ. ֆարէթ թապիսի Լանաքի Սավայէ պէշինճի, վէ սէրայը Հիւմայունու Շահանէ պաղչէսան պաղչասը միւսիւ Սէսթէրէ իւչիւնճիւ վէ իքինճիսի միւ. սիւ Իսթիֆիլէ տէօրթիւնճիւ բիւթ. պէլէրտէն պիրէր գրթա Մէճիտիյէ նըշանը զիյշանը իթա օլուռնմուշ տուր։

— Պէյրութ ճանիպինէ իքի ալայ սիվարի ազքէրի կէօնտէրիլճէյինտէն, թէրսանէի ամիրէտէ վաքօրլար հա. զըրլանմագտա տը։ Ն. Հ.

— Լ էվլանի Հէրօլ ղաղէթասը հա. յա ըսրար իտէր քի, էվգաֆքն միլքէ թէպտիլ օրմասը պու էսնատէ թէք. բար տէրատսթը թէղէքիւր օլուպ, պու խուսուս իշխան պիր գաչ տէֆա վիւքէլա մէճլիսի տախի վագի օրմուշ տուր։

— Տիյարպէքիրտէն կէլէն միլլէթը Լրմէնիյէ վէքիլէրի կէչէն հաֆթա հուզուրու հաղրէթը Սաարաղամիյէ աղիմէթ իլէ, օրալարտա զուլմու զատր իլէ մէլուֆ օլան պիր տերէ պէյի հագգընտա պէօյիւք շիքեայէթլէր իթիշլէր, վէ միւշարաէյհ հաղրէթ. լերի ճիւմլէսինի սէմմը տրգաթլէ իւ. թիմա իտիւպ, սայէի գուարէթվա. յէի ճէնապը Միւլիւքանէտէ ի. գագը հագգ պույրուլմասը տախի, վատը ալիլերինտէն պուլունմուշտուր։

— Կէլէճէք չարշամպա կիւնիւ, Բարիս սէֆիրի Վէլի քաշա հաղրէթ. լերի, սավալը մէմուրիյէթինէ ադի. մէթ իտէճէք տիր տէնիր։ Պէրլինէ կիթմէսի թէխիր օլունուպ, Իրու. սիա գրալը հաղրէթլէրինին թաճ կիյ. մէք ըէսմի իճրա օլունտուղու հալտէ օվագրթ թէրատֆ սալթանաթը սէ. նիյէտէն կիտիւպ միշարալէյհի թէպ. ըէք պույրատագլարմը։

— Վալաթատա ճիւմլէնին մալիւմ օլան Պանգ Օթոմանը իտարէ բէլ. սի, վէ մէճլիսի խաղային ազատընատան օլան միւսիւ Ֆալգոնէթ, թասհիհի միզամ իշխան Նաբօլի ճանիպինէ ադի. մէթ իթմիշ իսէ տէ, օրատա տախի իֆագաթ պուլամայարագ վէֆատ իթմիշ տիր։

— Թուլօնատան կէլէն խապէրլէրէ նազարէն, Իրէնա Նաբօլէոն օն կիւն զարֆընտա պիր մահալէ կիտէճէյինտէն, բուքիպինէ մախսուս օլան վաբօր սէրիան հաղրլանմագտա պուլունմուշ տուր։

— Պէյրութ ճանիպինտէն, Դոռէէ Օրէանա շու վէճհ իլէ եաղլը տը։

Վէն տէհլէթամիզ հէգգա կիւրուհինտէն, վէ ճինայէթ ատհապընատան վէ շու սոն գըթալէ բէհպէր օլանլարատան Իմիր Սիւլէյման էլ Հարֆուշ նամ քիմսէնէ, Տաաս աղա Ղէրուտի նամ քիմսէնէ իլէ Շամտա մահպուսատա իքէն պու տէֆա իքիսի պիրատէն գաչըպ գուրթուլմուշլարտը։

„Պունլար, էվվէլա համամա կիտիւպ, պատէհու պիր մէզարլըգա տախի զիյարէթ իթմէք իւզրէ, Շամ վալիսի Իմին բաշա հաղրէթլէրինէն բուխարէթ ալմըշլար ըմը, վէ մուհաֆազալարընա իքի տէ գավատ վէրիրմիշ։

„Ադատա պու իքի շախս համամա կիտիւպ, օրատան տախի մէզարլըգա կիտէրէք նամազա տուրմուշլար։ Նամազ կէհան օն գատար քիւրա տթլըլարը զուհուր իտէր, Իմիր Սիւլէյման ա. թըն պիրինէ պինիպ, վէ Տաաս աղա տիկէրինէ տօլու տիպկին չէօլ եօլու. նու թութարլար։ Պունլար էսնայը բահտէ իքի քիշի տախի էօլտիւրմիւշ. լէր տիր քի, էրթէսի կիւնիւ ճէնա. զէլէրի պուլունմուշ տուր։

— Թրիէսթէյէն կէլէն վաբօրատան աղընան հավատիսէ նազարէն Մէսսի. նա գալէսինին թէսլիմինատէն սօղրա, Զիվիթա Տէլթրօնէժ գալէսի տախի թէսլիմ օրմուշ տուր։ պու հալտէ արթըգ Նաբօլի իւլքեասընատա, էսկի գրալ թէրատֆտարլարը նէէտինատ հիշ պիր գալէ գալմամըշ տը, ֆագաթ, մահալ մահալ, տաղլարտա վէ ոտրպ մահալէրատէ պաղը ազքէր պէօլիւք. լերի վար իսէ տէ, պունլար տախի պիր էմր վէ պիր իտարէ թահթընատա պուլունմամըգլարընատան, եաղընատա եա թէսլիմ եա բէրիշան օլաճագլար տը։ Սապրդ Նաբօլի գրալը Ֆրան. սուայէ, Բուսիա Իմբէրատորու Ա. լէքսանդրօ, Այն Յօրժ նըշանընին պիրինճի ռիւթպէսինի կէօնտէրմիշ տիր։

Իշթէ պէօյլէ Նաբօլի գրալուղը լաղվ օլուռ պիթտի, վէ ֆէնասը շու. քի, քէնտի ահալիսինին էքսէրիյէ. թինին իսթէմէսի իլէ։ Վագատ Ի. թալիանը շու իշլէրինի մուվագգատ թութուպ, հէր պիր շէյ թէղ եա կէճ եինէ էվվէլքի հալինէ կէլէճէք տիր տէյնէլէր տախի չօգ տուր։ լա. քին պու պիր իւմիտ տիր։ Նասրլ քի Իթալիանլար տախի ադրլը տավրա. նըպ, շու ֆըրսատը գաչըրմայարագ պու եէնի հալի իպգա իտէճէքլէրի տախի պիր իւմիտ տիր։ Պու մագուլ մէվատ իւզէրինէ միւզաքէրէ ի. տիւպ զըտալաշմագտան իսէ, վաս. գուատ լիսանընը տինէմէք ճիւմլէ. տէն միւրաճճահ տը։ Շիմտի սրրա կէլմիշ տիր Թօնայա։ Էյրմի տէֆա տը Ֆրանսըզ ազքէրի Թօմատան եա ջըգաճագ եա գալաճագ, տէյի թէվա. թուր պուլուսուգատան սօղրա, շի նոի թէքրար պու սէօհպէթ աչըլմըշ տը։ Վազէթալար հէմէն պաշլատարլար տէ. մէյէ քի, պուլնատան պէօյլէ Ֆրանսըզ ազքէրինին Թօմատա տուրմասը, Ինգիլիզ վէ Ֆրանսըզ միլլէթլէրինին թէ. վաթուրէն իդրար վէ իթիֆաք խյէ. ալքլէրի տատմը միւտախէլէ բօլնթի. գասընա մուղայիր տիր։

Տիկէր թէրաֆտան իշնթիրիղ քի, Սարտէնիա տէվլէթի եախօտ տահա տօղրուսու Իթալիա տէվլէթի պիր թէրաֆտան Ֆրանսա իլէ, ազքէրին ջըգմասը իշիւն. տիկէր թէրաֆտան Թօմա իլէ, տիւնեէվ հիւքիւմէթին թէրքի իշիւն միւքեալէմէլէր աշմըշ տը, վէ շուրասը տախի սահիհ տիր քի, պիր գաշ պէօյիւք տէվլէթէն քէք պէօյիւք զաթլար պու էսնատէ Թօմայա կէօնտէրիլմիշ տիր, ըաքին Բաբա հաղրէթլէրինին բօլնթիգասը տախի չօգատան մանիւմ տիւր, եանի հիւսնիւ ըըզասը իլէ հիչ պիր շարթ գատուլ իթմէմէք, ֆագաթ ճէպրէ թէպլիմ օրմագ։ Լ ազին հէր ալամէթ կէօսթէրիր քի, պունճա վագթատան պէրիւ տիւնեա ալէմի ինթիզարտա պրրագան շու ազիմ մէսէլէ տախի եա. գընատա թապիսթը մասլահաթատան պիր թէսվիյէ սիւրէթի պուլաճագ տը։

Իվվէլտէն պէրիւ շու մէսէլէյէ տրգաթ իթմախիմիզտէ աշիքեար կէօ. ռիւրիւզ քի, թէճավուզ կիւն պէ կիւն գուվվէթլէնմէքտէ, վէ թէտա. ֆի կիւն պէ կիւն զատֆ պուլմագտա տը։ Բաբա հաղրէթլէրինին տիւն. եէվի հիւքիւմէթինի մահվ իթմէք թէրաֆընատա օլանլար, քի շիւպհէ. սիզ Իւրոպանին էքսէրիյէթի տիր, իսթիտատ Պօլօնիա վէ Թօմանիա էյա. լաթինը տիմաղա գանատաթ իսէճէք. լերի։ Թօմա հիւքիւմէթի պուննա բաղը օրմասը։ Սօղրա Մարգա վէ Ռումպրիա էյալէթլէրինիտէ ալտրլար. տահա սօղրա եալընըզ Թօմայը Բաբա հաղրէթլէրինէ թէրք իթմէյէ բաղը օլտուլար, շիմտի պուննատա բաղը օր. մայրգ Թօմանին տախի նըսֆընը թէրք իթմէյէ գալդըշմըշլար տը. տահա սօղրա . . . պագալըմ արթըգ նէ օ. լուր։

— Կէչէն հաֆթա, Պուլղար Ազշ. մանարիսի Հիլարիօն, պիլ մուգա. պէլէ Բում Բոթրիքինէ ըսամէն վէ ալէնէն ազքօրզ օգուտուգատան սօղ. ըա, Պուլղար ճէմիյէթի տախի Պապը Ալեյէ կիտիւպ, այրը պիր քիլիսէ օր. մագ իմթիազընը թալէպ իսէճէքլէր իսի։

Պու իքի խուսուս տախի իճրա օ. լունմասը։ Վագատ քէնտիսինէ Բոթրիք ազքօրզ օգումուշ իքէն, քէնտիսի տախի օ ազքօրզու հալին. տը Ֆրանսըզ ազքէրի Թօմատան եա ջըգաճագ եա գալաճագ, տէյի թէվա. թուր պուլուսուգատան սօղրա, շի նոի թէքրար պու սէօհպէթ աչըլմըշ տը։ Վազէթալար հէմէն պաշլատարլար տէ. մէյէ քի, պուլնատան պէօյլէ Ֆրանսըզ ազքէրինին Թօմատա տուրմասը, Ինգիլիզ վէ Ֆրանսըզ միլլէթլէրինին թէ. վաթուրէն իդրար վէ իթիֆաք խյէ. ալքլէրի տատմը միւտախէլէ բօլնթի. գասընա մուղայիր տիր։

Տիկէր թէրաֆտան իշնթիրիղ քի, Սարտէնիա տէվլէթի եախօտ տահա սօղրուսու Իթալիա տէվլէթի պիր թէրաֆտան Ֆրանսա իլէ, ազքէրին ջըգմասը իշիւն. տիկէր թէրաֆտան Թօմա իլէ, տիւնեէվ հիւքիւմէթին թէրքի իշիւն միւքեալէմէլէր աշմըշ տը, վէ շուրասը տախի սահիհ տիր քի, պիր գաշ պէօյիւք տէվլէթէն քէք պէօյիւք զաթլար պու էսնատէ Թօմայա կէօնտէրիլմիշ տիր, ըաքին Բաբա հաղրէթլէրինին բօլնթիգասը տախի չօգատան մանիւմ տիւր, եանի հիւսնիւ ըըզասը իլէ հիչ պիր շարթ գատուլ իթմէմէք, ֆագաթ ճէպրէ թէպլիմ օրմագ։ Լ ազին հէր ալամէթ կէօսթէրիր քի, պունճա վագթատան պէրիւ տիւնեա ալէմի ինթիզարտա պրրագան շու ազիմ մէսէլէ տախի եա. գընատա թապիսթը մասլահաթատան պիր թէսվիյէ սիւրէթի պուլաճագ տը։

Իվվէլտէն պէրիւ շու մէսէլէյէ տրգաթ իթմախիմիզտէ աշիքեար կէօ. ռիւրիւզ քի, թէճավուզ կիւն պէ կիւն գուվվէթլէնմէքտէ, վէ թէտա. ֆի կիւն պէ կիւն զատֆ պուլմագտա տը։ Բաբա հաղրէթլէրինին տիւն. եէվի հիւքիւմէթինի մահվ իթմէք թէրաֆընատա օլանլար, քի շիւպհէ. սիզ Իւրոպանին էքսէրիյէթի տիր, իսթիտատ Պօլօնիա վէ Թօմանիա էյա. լաթինը տիմաղա գանատաթ իսէճէք. լերի։ Թօմա հիւքիւմէթի պուննա բաղը օրմասը։ Սօղրա Մարգա վէ Ռումպրիա էյալէթլէրինիտէ ալտրլար. տահա սօղրա եալընըզ Թօմայը Բաբա հաղրէթլէրինէ թէրք իթմէյէ բաղը օլտուլար, շիմտի պուննատա բաղը օր. մայրգ Թօմանին տախի նըսֆընը թէրք իթմէյէ գալդըշմըշլար տը. տահա սօղրա . . . պագալըմ արթըգ նէ օ. լուր։

— Կէչէն հաֆթա, Պուլղար Ազշ. մանարիսի Հիլարիօն, պիլ մուգա. պէլէ Բում Բոթրիքինէ ըսամէն վէ ալէնէն ազքօրզ օգուտուգատան սօղ. ըա, Պուլղար ճէմիյէթի տախի Պապը Ալեյէ կիտիւպ, այրը պիր քիլիսէ օր. մագ իմթիազընը թալէպ իսէճէքլէր իսի։

Պու իքի խուսուս տախի իճրա օ. լունմասը։ Վագատ քէնտիսինէ Բոթրիք ազքօրզ օգումուշ իքէն, քէնտիսի տախի օ ազքօրզու հալին.

Հետո ինչպես ասացի, ամբողջ գիշեր չեմ քնել։ Ամբողջ գիշեր մտածեցի, թե ինչպես պետք է գնամ Հայրապետի մոտ։ Ինչպես ասացի, Հայրապետի մոտ գնալ չեմ կարող, քանի որ նա ինձ հրաման է տվել, որ ոչ ոքի չընդունեմ։ Բայց ինչպես ասացի, ամբողջ գիշեր մտածեցի, թե ինչպես գնամ Հայրապետի մոտ։ Գնամ, որովհետև ինձ հրաման է տվել, որ ոչ ոքի չընդունեմ

Անկեթեան նիշելերի կոգիալ իտէնկեր. Եսկի պարպարկեգլար իճրա իտէնկեր,

Անկեթին, գանոնունուն մէճկիսինին նամուս վէ հուգուգունու բայմալ իտէնկեր,

Գանունա հագարէթ վէ իլյանէթ իտէնկեր,

Պապը Ալլահի ալտոթանկար,

Անկեթին իմթիազընը մահվ իտէնկեր,

Տօպաճ, ֆբբբլոսաք, եաղնբշ տէտիք ֆիլթնէքբարկեգ տէօնսիւբէնկեր, (վէ պիզոտ իլավէ իտէրիզ) ախշամա սապահա բարմագ գաբուտա ապբմայա շայեան ատամկար վարբմբշ։

Պու մագուլէ ատամկարը միկեթ գապուլ իտէյօրսա, միկեթտէ պունկար կէ հէմ հալ օլուբ։

Անկեթ կէօրմէյօր տա, եալնըզ Անինատի կէօրիւյօր իսէ, Անինատին կէօղնունէ պագան հէքիմէ թէպրիք իտէրիզ քի, խասթա պիր կէօգնա, ագարի պիր գաշ պին կէօգտէն զիատ կէօրտիւբմէնին եօլունու պուլմուշ. լաքին նէ տիր օ քի, կէօգնա գաբալաշօլանկար կէօրիւբ, վէ կէօգնա աշբգ օլանկար կէ•բմէզ։

Նէ տիր օ, բույա, բույա վէ եինէ բույա։ Վէ բույատան ոօղնա կէլէր ապբգլամա։

Ազգային կրթութիւնա միութիւնդ, ոթիւզբը մէկթիւպ վէ ճէվապընը, վարագամբգա ատրճ օլունմաբ իլթիմաս գլբնմբշ տբբ։

„Յարգոյապատիւ և վերապատուելի Վարդապետ։

Ընոնք որ ընդհանրութեան օգտին և երջանկութեան համար կ'աշխատին, ենթակայ են սովորաբար ինչպէս գովութեան և քաջալերութեան, նոյնպէս պարսաւանաց և հակառակութեան։ Բայց գործի մը եռանդը վառ մնալուն համար թէ որ առջինները պակսին՝ վերջինները գոնէ գոնուին աւելի լաւ է, քան թէ անտարբերութիւն՝ որ ժողովրդոց անշնչութեան նշանն է, վասն զի ուր որ քնութեան հոգին չիկայ՝ կենդանութիւն չի կրնար ըլլալ։

Իսաւական ժամանակ եղաւ, որ մեր հասարակութիւնն ալ խնայաւ, թէ Ս. Ս. մը ազգային կրթութեան հիմնեալ Ս. Մենասատիւ Նախագահին ջանքովն ու արդիւնքով կ'աշխատի իր բաձր և սուրբ նպատակին համար։ Ինդհանուր կարծիքը և իր դատողութիւնը թէ որ ապագրութեան մէջ փնտռենք սա Ս. Ս. ին համար, չենք կրնար գտնել, վասն զի գրելը դեռ պէտք եղածին չափ սովորութիւն եղած չէ մեր մէջը, բայց 'ի նպաստ և ընդդէմ մտածողներ և խօսողներ կան և կը գտնուին։

Ուրեմն կիսատաբ շուն մը կայ մեր հասարակութեանքով, և գործը խորհրդածութեան առիթ եղած է։ Ուրեմն պարտք մըն է ան յօդս ցնդած վէճերուն արդար և մտադրութեան արժանի մասերը 'ի գիր արկանել և որոնց պէտք է իմացնել։ Կը յուսայի որ ուրիշները և աւելի արժանաւորները գրէին, բայց անոնց լռութիւնը զիս պարտաւորեց վերջապէս գրելու, սկսելով ինչ որ 'ի նպաստ կը զուցուի և ամենուն սիրտը կը գրաւէ առ ժողովը, վերջացնելով հոն ուր կասկած և ցրտութիւն կը հեռացնէ զժողովուրդը ժողովքէն։

Ինչպէս ժողովին անդամները՝ նոյնպէս ազգին անկողմնասէր և ազգասէր մասը ծափահարութիւն ընդունեցան Պերապայծառ Նախագահին ճառը, որ գործին բարձր նպատակին՝ հաւատոյ դաւանութիւնն է։ Ոչան զի արդէն առ մասը որ նոյն Վեհապետին Եկեղեցական հիմնարկութիւնը կը դիտէր և աղգութեան հոգին կը նշմարէր որ կ'արծարծի իւր աշխատութեամբ, չէր կրնար անտարբեր մնալ այն ճառին համար, ուր իր բնաձիր սրամտութեամբ Ազգութեան և կրօնից անջրպետը կ'որոշէ, հաճութեամբ և մեծ գոհութեամբ Հայկազնեան ազգին իր դպրոցները կատարելագոյն ընելու համար ցրցուցած փոյթը ու հոգը կը գիտէ, և մեր հասարակութեան ազգային հրահանգաց մասին ունեցած եռանդը և հիմնարկութիւնները՝ թէպէտ ուրախութեան արժանի իր հայրենի սրբոյն, բայց անբաւական պարագայներուն համաչափ ըլլալու համար, իր դիրքը՝ իր պաշտօնը և իր անձը ազգին կրթութեան կը նուիրէ և գործին դժուարութիւնքը գուշակելով Երկնից Օրհնութիւնը գործին պսակ կը բարեմաղթէ։

Այս գաղափարներով ճառ մը, Ժողովքին բարձրապատիւ Ազգասէր, մեծահանճար անդամոց կազմութիւնքը, ուր մեր հասարակութեան զանազան մասունքը միահոգի կը ներկայանան, գործին յաջողութեան չէ թէ միայն երաշխաւոր մը եղան այլ շատերուն աչքին Օգոստոս 10/22 · 1860 թուականին օրը նշանաւոր օր մը թաւեցաւ միութեան աս հասարակութեան մէջ՝ ուր այնչափ տարաձայնութեանց հետք մնացեր էին, և ամենքը ըսին թէ ինչպէս մոքերը նոյնպէս սրտերն ալ պիտի միանան։

Ազգային կրթութեան Ժողովը իր նպատակաւը՝ իր սկզբունքներովը՝ իր կազմութեամբը հասարակութեան համակրութիւնը գրաւեց, և աւելի ընդհանուր կ'ըլլար այս համակրութիւնը թէ որ իւր Յայտագրին Դ. յօդուածը՝ բացատրութեամբ մը, տիրապետութեան հոգւոյ կասկած մը և զէնք՝ չմտոր հակառակորդաց ձեռքը։ Թէ որ Դ. յօդուածը միայն "Ժողովք պիտ'որ հոգայ ուսուցչաց ընտրութիւնը ան վարժարաններուն մէջ որ իրմէ կախում ունին կամ կրնան ունենալ" ըսէր և վերջացներ, մէկը խորհրդածութիւն ընելու իրաւունք չէր կրնար ունենալ։ Բայց հետեւեալ մասը յօդուածին "վարդապետանոցներու ու կրօնաւորաց և մայրապետաց կրթութեան վարժոցներու կառավարութիւնը Ժողովոյս իրաւանց տակ չ'ինար", զուցեալը շատերուն կասկած կուտայ և կըսեն թէ. "թէ որ Ս. Մենասատիս "Նախագահը իր առանձին հիմնարկութիւնքը այդ յաւելուածով "կ'ապահովէ Ժողովքին իշխանութիւնէն, ուր կը մնան անոնք որ "մինչեւ այս օրս իրենց դպրոցներուն ազատ կառավարութիւն մը "ունեցեր և իրենց մեծ կամ փոքր "սահմանին ջանացեր են ժամանակին "յառաջդիմութեան ետեւէն մագրլ"ցել ինչ չափ որ իրենց կարողու"թիւնը ներեր է։ Ասոր համար էր "մենք առջի օրէն այս Ժողովքին ա"նուանին վրայ ալ տեսանք տիրապե"տութեան հոգին, որ այսօր մաս"նաւոր բայց վազը պաշտօնական "ձեւ մը առնելու միտք կրնայ ու"նենալ"։

Ահա ինչ որ ինծի օգտակար և հարկաւոր երեւցաւ իմացնել հասարակաց կարծեաց կողմանէ, գրեցի՝ կը մնայ բարձրապատիւ Ժողովքն խորհրդածութեան արժանի համարել իմ այս քանի մը տող գրութիւնդս, կամ զանց առնել։ Իմ և ինծի պէս մտածող անձանց այս է միայն փափաքը որ ինք իր ազգօգուտ նպատակին հասնի և բաւական է։

Կը մնամ

Ձեր յարգոյապատուութեան

Խ. Ծ. Յովսէփ

Էլշանեան։

1/13 փետրվար · 1861 · Կ–Պոլիս։

Պու մէկթիւպ, Ազգային կրթութիւն մէճլիսի Բարատուզարը Օրբանեան Հ. Գարեգին ճէնապէրնէ եաղըմբշ տբբ։

Իլբէ ճէվապը։

Ա. մեծապատիւ Յովսէփ աղա Էլշանեան։

Յ'Օրէնգի–ղ։

Մեծապատիւ Տէր։

Մայոս 1/13ին Հրամանոցը տարբերեցաւ յուզարկած պատուական նամակը ընդունեցայ ու Ազգային կրթութեան Ժողովքին նոյն օրուան նիստին մէջ Դիւանը զանի Ժողովքին առաջարկեց, ան ալ այս անգամ ըստորագրելոյս յանձնեց որ 'ի պատասխան յիշեալ նամակներնուդ իր կողմէն պիտի առաջ թէ Դեր. Դեր. Դահերէցը ու թէ Ժողովքին շնորհակալութիւնը Հրամանոցը հաղորդեմ նոյն բարերարական գործին վերայօք նամակներնուդ մէջ Ձեր յայտնած ազնիւ զգացմունքներուն համար, նոյնպէս իր կողմանէ հաղորդեմ որ իր Յայտագրին Դ. Յօդուածին վերայօք ամանց տուած մեկնութիւնները ու անկից յառաջ եկած տիրապետական պահանջմանց կասկածները Ժողովքիս մտքէն ու նպատակէն հեռու, մանաւանդ թէ գրեթէ խավին հակառակ են, ու Վարդապետանոցներու ու կրօնաւորաց ու մայրապետաց Ընծայարաններու բացառութիւնը որ նոյն յօդուածին մէջ եղած է, չէ թէ ասանցմէ զատ բոլոր Ազգային վարժարանները Ժողովքին վարչութեանը տակ ամփոփելու դիտմամբ է, այլ թաղդը եղանակաւ մը ցուցնելու համար որ յիշեալ Եկեղեցական Հասատատութիւնները երբէք չեն խնայեր այս Ժողովքիս կառավարութեանը տակ, թէպէտ և այլուստ Դեր. Դեր. Դահերէցը իբր Նախագահ Հայրապետ՝ Ազգիս Վարժարանց վրայ բարայականի ու քրիստոնէական կրթութեան համար բարձր հսկողութեան կանոնական արբազան իրաւունք, մանաւանդ թէ պարտք ունենալը բացայայտ է։ Այս ալ աւելցնելու պատշաճ կը սեպէ Ժողովքը որ նոյն իսկ Դ. Յօդուածին մէջ "ան վարժարաններուն մէջ որոնք իրմէ կախում ունին կամ կրնան ունենալ" ածը՝ սեղմեալ մէկ ձեռնհասութիւն մը ցուցնելով՝ Ժողովքին՝ ընդհանրութեան ակնարկութիւն չ'ըլլած ընելը գիւրաւ կը հեռանի։ Բայց որովհետեւ այլ և այլ մեկնութիւններ արուեր են նոյն յօդուածին վրայ, անոր համար Ժողովքը աս ալ յանձնեց ստորագրելոյս որ բացայայտ Հրամանոցը յայտնեմ ու ձեր միջոցաւը ուրիշ ամենուն որ Ազգային կրթութեան Ժողովքին ձեռնհասութիւնը պիտի առաջ ու գլխաւորաբար իրեն ջանքովը հաստատուելու Վարժարանց վրայ է, ինչպէս բնական է. երկրորդ ալ անոնց վրայ որ հիմնադիրները իրենց կամքը նոյն Ժողովքին վարչութեանը տակ յանձնել ուզեն փոխադարձ հաճութեամբ ընդունելի պայմաններով։ Այս արձակ ու համարձակ բացատրութենէ եաքը Ժողովքը կը յուսայ որ ալ տարադէպ մեկնութիւներ չեն տրուիր։ Ուստի աւելորդ ալ կը սեպէ յայտնելու որ "Ազգային կրթութեան Ժողովք" ըսուելով չէ թէ "Ազգային Ժողովք" մը իմանալ է, այլ թէ Ազգիս օգտին կազմուած այս Ժողովքիս նպատակը եղող կրթութեան Հոգին ցուցնելու համար է՝ ինչպէս որ իր Յայտագրին Ա. Յօդուածին մէջ ալ յայտնած էր, այսինքն Հայ ազգայնութիւն վրայ հիմնուած կրթութեան Ժողովք մը ըլլալը իմացընել է։

Վերջապէս Ժողովքը յանձնեց ըստորագրելոյս Հրամանոցը ծանուցանելու որ ինքը իր գործքին վրայ տրուած այլ և այլ մեկնութեանց առջեւը՝ ան անկեղծութեան ու բարի հաւատոյ հոգիին որ իր կազմութեանը ու բոլոր գրուածքներուն մէջ մի միայն տիրած է, երբէք չի շեղելով՝ ուղիղ ու ճակատամերկ դէպ իր բարձր նպատակը պիտի յառաջանայ՝ ապաւինելով նախ՝ Աստուածային նախախնամութեան որ պահպանէ Ազգայ. երկրորդ՝ իր նպատակին արբազանութեանը, ու երրորդ՝ Ազգին ընդհանրութեանը սրտագատ Ոգւոյն։

Այս պաշտօնական յանձնարարութիւնը Ազգային կրթութեան Ժողովքին կողմանէ առաջիկայ Թղթովս (սրուն որ Ձեր պատշաճ տեսած գործածութիւնը ընելու կարող էք) կատարելն եաւ՝ պատիւ ունիմ մնալու

Մեծապատիւ Տէր

Ձեր Ազնուութեանը

Խ. Ծ.

Հ. Գարեգին Օրբանեան

ՓԱՐՏԱՊԱՐ

Պերա 15–27 փետրուար 1861

Լէվնի Հերոդոս շատ վեհ ճիգ ելլէ եաղալը տբբ։ Կնչէնկերտէ, մալկէճ մուշգիլաթին թէսմիկէսի հագբնատ պիր բիսալէ զուհուրա կելիպ, պու բիսալէտէ կէօսթէրիլէն մալկէճ իսլահաթ թարիգէրինէ, տախիլի պիր իսթիգրազ մատտէսի պիլդէրճէ տախի ճիւմլէսինէ մուրաճճահ թութմուշտուր։ Վագատ շատ թէքլիֆլէրին տահիսէն ճճրա օրնանճաղընա տայիր պիր մալիմաթմբզ եօգտուր լաքին շատ դատարընը էյի պիլիրիզ քի, պէյնէլ վիքէլա արիզ իւ ամիգ միութատալէրէ մուճիպ օրմուշտուր վէ իհթիմալ տբբ քի վիճիսիսիլճրայէ կէլին։

(Պագէթամբզ պասբարընը էնատէ, Ժուրնալտէ կէօրիւնէն պիր պէնտունընը ճէրհ իթմիշ տիր։)

1° Օն իքի պին ղրուշը, տախիլի պիր իսթիքրազ քի ենրմի տէօրթ մահ զարֆընտա խազինէյէ իթա օլունճագտբբ։

2° Պու իսթիգրազ մէմալիքի Օսմանլիյէտէ օլան էմլաք ատահիպլէրինէն ախզ օլունճագտբբ։ Մէմալիքի մէքիւրէտէ ալթը միլիոն գատար էմլաք հիսապ օլունուր իսէ պունդար տախի սընֆ սընֆ թագսիմ օլունուպ։ Հեր միւլք քէնտի ճէտամէթի նիսպէթի իլէ պու իսթիգրազա հիսէտատ օլմագ տբբ։

3° Մահկէ իքի պին զուրուշտան պիյատէ մատաշ ատան տէվլէթ մէմուրլէրի, քէնտի հասրաթլարը նիսպէթի իլէ պու իսթիգրազա տախիլ օլմագլարտբբ։

4° Հիսէլէր, պիր Մէճիսկէտէն պին Մէճիսկէյէ գատար օրուպ, ան սէնէյէ գատար էտա օլունճագ, վէ եիւզտէ ալթը ֆայիզի օլմագ։

5° Հիսէ սէնէտէրի, մէմալիքի տէվլէթը Ազգէնին օրմուզ էյալէթինէ տախի նէյր օլունճագ։ Պու էյալաթ վերկիլերինին պիր մզատարը, պու իսթիգրազին թէտիսինէ թախսիս գրլընճագ, վէ հեր էյալէթէն թախսիս գրլընան մէպլաղ իլէ, բէյտէր բէյ, հիսէլէր թէտիսէ օլունճագ, վէ քեսֆիֆէի էյալաթին վերկիլերի, պու իսթիգրազա պիրէմնիյէթ տատ օլունճագ։

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Գանձարանի Գանձապահ Ռոբերտ Մորգենթաուն հրատարակեցուցած է հետևեալ հաշիվը՝ Միացեալ Նահանգներու Գանձարանի ոսկեղենի պաշարի մասին՝ 1981 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին։

Պարագաներ	Ունեցած է դոլարներով	Ունեցած է ոսկիով	Ունեցած է դոլարներով	Ունեցած է ոսկիով
	1981 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին		1980 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին	
Ոսկեղենի պաշարի մասին հաշիվ		11,052,000,000		11,052,000,000
Ոսկեղենի հատկացումներ		11,052,000,000		11,052,000,000
Ոսկեղենի հատկացումներ՝ ըստ ազգերի				
Ֆրանսիայի		3,000,000,000		3,000,000,000
Գերմանիայի		2,000,000,000		2,000,000,000
Իտալիայի		1,000,000,000		1,000,000,000
Միացեալ Նահանգներ		5,000,000,000		5,000,000,000
Ոսկեղենի պաշարի մասին հաշիվ		11,052,000,000		11,052,000,000
Ոսկեղենի պաշարի մասին հաշիվ՝ ըստ ազգերի				
Ֆրանսիայի		3,000,000,000		3,000,000,000
Գերմանիայի		2,000,000,000		2,000,000,000
Իտալիայի		1,000,000,000		1,000,000,000
Միացեալ Նահանգներ		5,000,000,000		5,000,000,000

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Գանձարանի Գանձապահ Ռոբերտ Մորգենթաուն հրատարակեցուցած է հետևեալ հաշիվը՝ Միացեալ Նահանգներու Գանձարանի ոսկեղենի պաշարի մասին՝ 1981 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին։

Պարագաներ	Ունեցած է դոլարներով	Ունեցած է ոսկիով	Ունեցած է դոլարներով	Ունեցած է ոսկիով
	1981 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին		1980 թուականի Դեկտեմբերի 31-ին	
Ոսկեղենի պաշարի մասին հաշիվ		11,052,000,000		11,052,000,000
Ոսկեղենի հատկացումներ		11,052,000,000		11,052,000,000
Ոսկեղենի հատկացումներ